

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

turam matrimonii, ut disp. 1. art. 3. ostensum est: A
Ergo & a fortiori dissolutio matrimonii. Con-
sequenter probatur, primo quia dissolvere ma-
trimonium, est omnino ipsum deituere, cum
essentialiter consistat in nexu; at vero secundum
uxorem primæ superinducere, non est destrue-
re matrimonium. Secundum, pluralitas uxorum si-
mul idem est contra naturam, quia adversatur fi-
ni secundario naturæ in matrimonio, ut loco ci-
tato fuse declaravimus: Atqui similiter, & multo
magis, solutio matrimonii adversatur fini secun-
dario ejus, imò & primario, ut constabit ex di-
cendis probatione sequenti: Ergo multo magis
est contra naturam matrimonii.

Demum eadem prima pars nostræ conclu-
sionis probari potest ex D. Thoma hic quæst. 67
art. 1. ubi sic dicitur: *Matrimonium ex intentione
ordinatur ad educationem prolis, non solum ad aliquod
tempus, sed per totam vitam prolis, unde de lege naturæ
est, quod parentes filii thesaurizent, & filii parentum
heredes sint, & ideo cum proles sit commune bonum viri
& uxoris, oportet eorum societatem perpetuam manere in-
divisam, secundum legem naturæ dictam, & sic insepa-
rabilitas matrimonii est de lege naturæ.*

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio,
hoc dicitur: Matrimonium est contractus inter
marem & feminam, sua naturæ ordinatus ad
prolis procreationem & educationem: Sed con-
jugum inseparabilitas ad hujus finis consecutio-
nem necessaria est: Ergo matrimonium ex na-
tura sua exigit conjugum inseparabilitatem. Ma-
jor patet, Minor probatur. Perfecta procreatio
& educatio prolis tria exigit, nempe certitudi-
nem ex parte patris, cui potius incumbit cura
prolis: educationem & instructionem quoad vi-
tam & mores, cum enim homo animâ & corpore
constet, ad perfectam sui educationem, non
solum requiritur alimentum corporis, sed etiam ani-
mi, per diligentem morum instructionem. Item
ad perfectam prolis educationem requiritur,
filii succedant parentibus quoad bonam fortunam
& quod parentes thesaurizent filiis; præsertim
cum proles, ut pars a parentibus decisa, a naturâ
ordinetur ad suos progenitores, quoad fieri po-
test, perfectè representandos, & parentes quoad
similitudinem speciei conservantur in filiis: Sed
ad hæc tria conjugum inseparabilitas necessaria
est: conjugis enim separatio, vel reddi prolem
incertam, si uxor v.g. post copulam carnalem cum
marito, alteri nubat, tunc enim nequit certo sciri
an nata proles sit prioris vel posterioris viri; vel
impedit perfectam prolis instructionem aut e-
ducationem; destituta enim ab uno parente, non
ita perfectè instruitur ab altero; cum multa sint
quibus proles eget ex parte patris, & plura qui-
bus indiget ex parte matris, quæ non tam bene
suppleri possunt ab eo ad quem proles non per-
tinet; ut experientia quotidiana docet in prole,
quæ altero parente mortuo, transit sub cura no-
veræ, vel vitrici. Unde ut notat D. Thomas 3.
contra Gent. cap. 123. aves illæ ad quarum pro-
lem educandam requiritur utriusque parentis o-
pera, tandum commanent simul, quoad utiq; pro-
les sit perfectè educata, & instructa, ut sibi ipsa
valeat de necessariis providere. Demum nisi pa-
ter & mater simul commanent, non possunt ita
commode filii thesaurizare, nec tantam divi-
tiarum copiam, quam filii hereditario jure re-
linquant, congregare: Ergo, &c.

Ex his probata manet secunda conclusio
pars, quæ assertit, matrimonium post consumma-

tionem, majorem jure naturæ exigere indissolu-
bilitatem: Dissolutio enim matrimonii, per se ejus
confirmationem, primò facit injuriam proli,
quæ per carnalem conjugum copulam, jus ac-
quirat ad sui procreationem, in ipso scilicet ine, ma-
trimonii copulâ proleminato, & ad sui educa-
tionem, si jam factus in uxoris utero sit efforma-
tus. Secundò per illam gravis irrogatur injuria ux-
ori, quæ dehorata dimittitur; unde S. Thomas
3. contra Gent. cap. 123. *Siquis (inquit) mulierem
assumens tempore juvenutis, quo & decor, & secunditas
ei adsunt, eam dimittere possit, postquam astate provecta
fuerit, damnum inferret mulieri contra naturalem æquo-
ritatem. At neutram injuriam includit matrimo-
nium, nondum carnali copulâ consummatum;
non conjugis dehorata, cum nondum sit carna-
liter cognita; nec prolis, cum nullum ante carna-
lem copulam jus acquisierit; nam primò illud ac-
quirat per semen è lumbris parentis decusum,
quod est ipsa prolis inchoatio: Ergo majorem
indissolubilitatem exigit jure naturæ matrimo-
nium consummatum, quam ratum.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijciens primò: Omnes res per quas cumque
causas nascitur, per easdem dissolvitur, ut di-
citur in jure: Sed vinculum matrimonii nascitur
ex mutuo contrahentium consensu: Ergo per
eundem consensum dissolvi potest, atque adeo
non est ex natura sua insolubile.

Confirmatur: Alii contractus humani & ci-
viles, ex mutuo contrahentium consensu dis-
solvuntur: Ergo & contractus matrimonialis.

Ad objectionem respondeo, Majorem esse
veram duntaxat in iis rebus quæ ex natura sua
sunt solubiles, & quarum dissolutionem non sibi
reservavit superior; de quarum numero nega-
tus esse contractum matrimonii, se habet enim
quemadmodum anima rationalis, quæ licet nun-
quam producat, nisi cum aliqua dependentia
ab agente naturali, postea tamen ab eo corrupti-
pi non potest, quia ex natura sua incorruptibilis
est.

Ad confirmationem, concessio Antecedente,
nego consequentiam & paritatem, hoc enim in-
ter matrimonium & alios contractus intercedit
discrimen, quod illi, cum non ordinentur ex na-
tura sua ad aliquem finem, qui requirit insolubi-
litem, ex natura sua possunt dissolvi; at vero
contractus matrimonii, ordinatur ad aliquem fi-
nem qui requirit insolubilitatem ex natura sua,
nimirum ad prolis procreationem & educatio-
nem, ad quam conjugum inseparabilitas neces-
saria est, ut in ultima probatione declaravimus.

Obijciens secundo: Papa non potest dispensare
in his quæ sunt de jure naturæ: Sed matrimoni-
um ratum, non consummatum, potest Pontifici a-
uthoritate dissolvi: Ergo saltem matrimonium ra-
tum non est jure naturæ insolubile. Major vide-
tur certa, Minor vero probatur ex facto plurimum
Summorum Pontificum, qui in matrimonio ra-
to dispensarunt, ut de Martino V. Eugenio IV.
Paulo III. Julio III. Paulo IV. Gregorio XII.
referunt Covarruvias 4. decret. part. 2. cap. 7. pa-
ragr. 4. Henriquez lib. 11. cap. 8. & Navarrus in
Summa cap. 22. qui addit suo tempore Paulum
III. & Pium IV. ter vel quater dissolvisse qua-
dam matrimonia clandestinè contracta, non ad

¶

con-

consummata. Suarez etiam tomo 3. de relig. lib. 9. cap. 24. ait sibi ex proprio diplomate constituisse, Gregorium XIII. in matrimonio rato dispensasse inter conjuges qui suo tempore vivebant. Demum Spondanus in Annalibus Ecclesiasticis, ad annum 1599. num. 4. refert ita iudicatum fuisse ab octo Cardinalibus, & aliis delegatis à Clemente VIII. ad iudicandum de causis dissolutionis matrimonii inter Sigismundum Batorium, Transilvaniæ Principem, & Mariam Austriacæ; illorumque iudicium auctoritate Apostolicâ fuisse executioni mandatum.

12 Huic argumento respondent plures ex recentioribus Theologis, negando Majorem, existimant enim Summum Pontificem posse in aliquibus, quæ sunt de jure divino & naturali dispensare, non per potestatem quam habeat ex se sed specialiter sibi à Christo communicatam, ob publicum bonum Ecclesiæ; unde licet matrimonium sit divino naturalique jure insolubile, nihilominus (inquiunt) potest Pontifex in matrimonio rato dispensare, propter gravissimas causas animarum salutem concernentes. Addunt, quod causæ rationabiles dispensationis esse possunt, notabilis in qualitate & conditione contrahentium disparitas; sæpe enim nimia affectio excoecat amantem, ipsumque inducit ad contrahendum cum persona, qualitate & conditione longè dispari: probabile periculum futuri scandalis, aut perpetuæ inter ipsos conjuges dissensionis; morbus contagiosus vel incurabilis superveniens, aut qui ante contrahendum matrimonium conjugem latebat.

13 Verum licet hæc responsio & doctrina practicè probabilis sit, tum ob auctoritatem plurium Summorum Pontificum, qui eam ad praxim revocarunt, tum ob suffragium plurium Theologorum & Canonistarum, qui ei adherent, speculativè tamen minùs videtur probabilis: Primò, quia si non possit Summus Pontifex, ut fatentur omnes, dispensare in polygamia, sive ante, sive post consummationem matrimonii, minùs minùs in insolubilitate, cum in insolubilitate magis repugnet naturæ & fini matrimonii, quam polygamia, ut constat ex dictis in tertia probatione conclusionis.

14 Secundo, si credibile sit Christum dare Summo Pontifici potestatem dispensandi in matrimonio rato, quia hoc expedit videtur ad bonum publicum Ecclesiæ, & salutem spirituali animarum, similiter ob eandem rationem dici poterit, Papam à Christo accepisse facultatem dispensandi in matrimonio consummato, quia similiter interdum videtur pertinere ad bonum publicum Ecclesiæ, ut in matrimonio consummato dispenset, puta si aliquis Princeps Christianus duxisset uxorem sterilem, & nisi hæredes regni relinqueret, Princeps aliquis infidelis vel hæreticus deberet ei succedere.

15 Tertiò, plures docti & pii Pontifices, hanc sententiam minùs probabilem judicarunt, ideoque eam ad praxim reducere, & in matrimonio rato dispensare, constanter renuerunt, ut de Innocentio VIII. Adriano VI. & Pio V. refertur: imò Leodesina auctoritas, non inem ante Marinum V. ausum fuisse talem dispensationem concedere, quamvis per quatuordecim sæcula, quam plurimæ hujus dispensationis faciendæ occasiones occurrerint, varia etiam Pontius lib. 9. cap. 3. adducit veterum Pontificum decreta, quibus declarant, causas illas quas recentiores Theologi

A rationabiles existimant ad dispensandum in matrimonio rato, non esse sufficientes ad dissolvendum tale matrimonium. Hæc ergo responsio prætermittenda, vel in sua probabilitate relinenda.

Respondet ad objectionem, concessam Majori, negando Minorem, & ad illius probationem desumptam ex facto Summorum Pontificum, qui in matrimonio rato dispensarunt, dico illos, usos esse opinionem quam probabiliores existimant, eò quod apud Canonistas communis sit, quod in re obscura, & utriusque probabilis sit licuit: quamvis enim non liceat uti opinione minus probabili, in concilio alteriusque existimatur probabilior; si tamè opinio, quæ in se minus probabilis est, alicui videatur probabilior, non peccat, si eam in praxi sequatur, quia tunc excusatur ex ignorantia invincibili; ut in dissertatione de probabilitate, quam post Tractatum de moralitate actuum humanorum adjeccimus, fusè ostensum est.

S. IV.

Corollaria notata digna,

EX dictis colligitur primò, nullum matrimonium neque fidelium neque infidelium, non solum post, sed neque ante carnalem copulam, solo conjugum consensu valide dissolvi posse: matrimonium enim insolubile habet ex præcepto divino & naturali, quod ad omnes homines se extendit, quodque Adam in paradiso accepit posteris omnibus communicandum, Genes. 2. Propter hoc relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ verba fuisse à Deo dicta, & per Adam posteris promulgata, significavit Christus Matthæi 19. dum hæc verba non in Adam, sed in Deum retulit. Eodè Augustinus lib. 9. super Genesim ad litteram in fine: Hæc verba (inquit) non primi hominis fuisse Scriptura testatur, Dominus tamen in Evangelio Deum dixisse declaravit, ut bene intelligeremus propter exasum, quæ præserat in Adam, hoc enim divinitus tanquam prophetam dicere potuisset. Et Tridentinum sess. 24. initio: Matrimonium perpetuum insolubile, quæ nexum, primo humani generis patens, Divini Spiritus instinctu pronuntiata, cum dicitur: Hæc nunc os ex osibus meis. Ut de licet forte aliqui Gentiles, ob invincibilem ignorantiam huius præcepti, excusentur, si matrimonium in casu aliquo urgentissimo, ex mutuo consensu dissolvant, dissolutio tamen ejus non erit valida, cum in ea desit consensus Dei, quem non censetur præbere, nisi in duobus casibus infra referendis, cum nimirum alter conjugum infidelium ad Christianam fidem converteritur, & alter remanens in infidelitate non vult cum eo habitare absque contumelia Creatoris; & cum unus ex conjugibus ante consummationem matrimonii in aliqua Religione approbata professionem emit. De quo infra.

Colligitur secundò, matrimonium Christianorum magis esse insolubile, quam matrimonium infidelium; nam matrimonium fidelium insolubilitatem habet non solum ex jure nature, sed etiam ex sacra significatione unionis Christi cum Ecclesia, quæ ei convenit quatenus est novæ legis Sacramentum: hanc verò significationem non habet matrimonium infidelium, ut docet D. Thomas in 4. dist. 26. q. 2. art. 1. Ratio est, quia conjunctio Christi cum Ecclesia, quam matri-